

El poder de la paraula

written by Pep Puig i Boix | 25 de gener de 2023

La humanitat, des de temps immemorials, ha emprat la paraula –el llenguatge– per expressar-se i relacionar-se. I tant les paraules com el llenguatge sempre han estat un reflex de la situació en la qual s'expressaven i es feien servir. De fet, moltes paraules del llenguatge expressen la visió del món dominant en cada moment històric.

Per a moltes cultures indígenes del món, hi ha una única paraula per denominar “el nostre lloc a la terra” i “el nostre llenguatge”. Cosa que significa que la terra ha ensenyat el llenguatge a les societats humanes que l'habitaven. O sigui, el llenguatge és el resultat o el fruit de la interacció de cada societat humana amb l'entorn on fa vida. I la forma com moltes cultures han sobreviscut és a través de parlar el llenguatge que la terra els ha ofert com a ensenyament.

Vegem-ho amb la paraula “energia”. Si avui fem una cerca en el Diccionari General de la Llengua Catalana, podrem llegir que energia és “la potència activa d'un organisme”, “la capacitat d'obrar, de produir un efecte”. I si cerquem què és la “potència” llegirem que la potència és “la facultat de fer alguna cosa, de produir un efecte”. O sigui que amb la paraula “energia” es poden expressar moltes coses.

Durant mil·lennis, la humanitat ha tingut a la seva disposició els béns comuns que la Terra li anava oferint, entre els quals, l'energia que, procedent del Sol arriba a la Terra, la qual poden trobar arreu, bé en forma directa (radiació solar), bé indirectament (energia continguda en els moviments de masses d'aire i d'aigua), energies que ens envolten per tot arreu.

Des que els nostres ancestres aprengueren a fer servir el foc per disposar d'energia, la combustió ha estat la base a partir

de la qual moltes societats s'han proveït d'energia. Fins i tot la societat industrialista encara ho fa, tot cremant materials fòssils. Aquest simple fet (un fenomen químic d'oxidació) ha impregnat (imposat), i encara impregna (imposa), el llenguatge que es fa servir quan es parla d'energia. Avui encara es confon energia amb els materials que es cremen per poder disposar d'energia. Així, avui encara es diu que l'energia es consumeix, quan el que es consumeix són els materials que es cremen, no pas l'energia. D'aquesta manera, la dictadura del foc ha menystingut altres maneres que la humanitat tenia a l'abast per disposar d'energia: la força de l'aigua i de l'aire, que tot i que han estat emprades en el passat, l'adveniment de la combustió de materials fòssils i la fissió de materials nuclears, les va marginar, fins ben recentment que han tornat a renéixer, degut a l'emergència climàtica causada per l'addicció a cremar materials fòssils i als desastres causats per la tecnologia nuclear (TMI, Txernòbil, Fukushima).

I des que la humanitat va aprendre a generar electricitat (amb foc i sense foc) i va aprendre a fer servir l'electricitat generada, hem vist, massa vegades com es vol tractar un procés físic (l'electricitat) de la mateixa manera com si fos un fenomen químic (foc).

La combustió de materials (siguin fòssils o biològics) és un fenomen que s'inicia a voluntat sempre que es disposi del material a cremar i de la manera d'iniciar la combustió. I el resultat és sempre, sempre, una forma concreta d'energia: energia tèrmica. I també, sempre, sempre, tenim productes residuals (cendres i emissions de diversa tipologia). I si es vol mantenir en el temps, el fenomen, cal alimentar el foc contínuament, a partir de disposar de material emmagatzemat. Per tant, en la combustió hi ha necessitat d'emmagatzematge, previ al fenomen.

L'electricitat, en canvi, és un procés que requereix simultaneïtat entre generació i ús final de l'electricitat

generada. I en el cas que es vulgui emmagatzemar l'electricitat, s'ha de fer simultàniament mentre es genera.

I com es genera l'electricitat? A partir dels treballs que feren Volta, Oersted i altres, Faraday va demostrar que moure un cable en un camp magnètic feia que el corrent elèctric fluís en el cable, i a la inversa: que un corrent elèctric en un cable produïa un camp magnètic. Aquests descobriments van portar a la invenció de la 'dinamo', per generar electricitat a partir del moviment, i el motor elèctric, per crear moviment a partir de l'electricitat.

I el moviment de rotació d'una dinamo o d'un generador elèctric pot ser impulsat de diverses formes: 1) sense necessitat de foc: amb la força de l'aigua, del vent, i 2) amb foc (fent bullir aigua per fer vapor que actua sobre una turbina, que gira i arrossega un generador). Però avui també sabem com fer electricitat sense necessitat de fer girar res de res: només exposant materials concrets a la radiació solar (efecte fotovoltaic).

Actualment, l'emergència climàtica, ocasionada per l'addicció social a la crema de materials fòssils, fa que la societat hagi d'abandonar la combustió de materials fòssils per disposar d'energia i abraçar aquelles tecnologies que, sense necessitat de combustió, ens permeten disposar d'energia. Tot plegat comporta, si volem ser exitosos en aquesta transició, deixar d'emprar el llenguatge fòssil que ha impregnat el discurs entorn de l'energia al llarg del segle passat i començar a emprar un nou llenguatge. Un llenguatge adequat a la nova situació.

El capgirament de l'energia només serà realitat si ja des d'avui mateix eliminem del nostre vocabulari aquelles paraules que reflecteixen la visió del món fòssil imposada pels que, des de fa temps, es poden qualificar com incendiàries del clima, i que no són altres que aquelles persones físiques i jurídiques que, encara avui, extreuen materials fòssils del

subsòl, per fer-los cremar i cremar-los, quan la situació d'emergència climàtica requereix deixar de cremar-los immediatament.

Tota revolució comença per subvertir el llenguatge dominant. Per dur a terme la revolució energètica també cal subvertir el llenguatge fòssil que ha dominat durant moltes dècades.